

Rondblik

Betrouwbare kerk

H. Drost

Beter begrijpen

Jerry Bridges schrijft wel grappig dat je soms iemand ontmoet die ‘God hier en daar op aarde heeft geplaatst om de vriendelijkheid en het geduld van zijn kinderen te beproeven’.¹ Het is een oefening in christen-zijn om zo iemand niet direct af te schrijven. Het is de liefde die je dan helpt om eens te kijken waarom iemand zo is. Je kunt vaak allerlei dingen veel beter plaatsen (en ermee omgaan) wanneer je weet wat de achtergrond is van iemand.

Dat geldt ook van de dame onder onze belijdenisgeschriften die velen als de ‘ijzeren dame’ zien. Ik bedoel de Dordtse Leerregels. Dr. W. Verboom schreef een boek over de achtergrond van deze belijdenis.² Het is op zich al geweldig dat hij na zijn mooie en leerzame boeken over de Heidelbergse Catechismus en de Nederlandse Geloofsbelijdenis³ ook met een boek komt over de Dordtse Leerregels.

Wat voegt het boek nu toe aan al die boeken die over deze belijdenis zijn geschreven? Behalve dat je uitvoerig wordt geïnformeerd over de achtergrond van dit belijdenisgeschrift, is de waarde van dit boek dat het wil aangeven wat de Dordtse Leerregels voor onze tijd betekenen. Het loopt uit op een persoonlijke belijdenis waarin de schrijver laat zien hoe diepe bijbelse waarheden doorklinken in deze belijdenis. Hij noemt dat enthousiast het goud van Dordt, het goud van Gods verkiezende liefde, van zijn genade in Christus, van zijn trouw tot het einde.

Voordat ik begon te kiezen voor Hem had Hij voor mij gekozen. Anders nog: ik begon voor Hem te kiezen omdat Hij voor mij had gekozen. Hier komen wij bij de diepste bron van mijn geloof: de eeuwige, verkiezende liefde van God (DL I,6). Vóór mijn geloof was er de verkondiging. Vóór de verkondiging was er het werk van Christus. Vóór het werk van Christus was er de eeuwige verkiezing van God. Als in een flits licht de diepste bron van Gods liefde voor mij op (p. 270).

De auteur zoekt naar wat bijbels is in een belijdenis die in een bepaalde tijd en bepaalde context is ontstaan. Dat is een mooie benadering. Die past bij de gereformeerde belijdenis waarin staat dat geschriften van mensen nooit op één lijn met de Bijbel mogen komen te staan (art. 7 NGB). De Bijbel beslist wat de belijdenis mag zeggen. Tegelijk moet je vaststellen dat in dit boek ook een belangrijk punt uit dit belijden sneuvelt, nl. de leer van de verwerping.

In dit artikel wil ik proberen te laten zien wat we kunnen leren uit de geschiedenis van deze belijdenis over onze manier van omgaan met de belijdenis.

Kerk zijn nu: eerlijk strijden voor de waarheid

Je hoort wel eens de uitdrukking: ‘Ik ben blij met de HERE, maar minder met zijn grondpersoneel.’ Dat is wel een aardige uitdrukking om in gesprek (met ongelovigen) te laten zien dat het in de kerk in de eerste plaats om God gaat en niet om mensen. Deze uitdrukking kwam me in gedachten, toen ik las over het stuk kerkgeschiedenis dat uitliep op het samenroepen van een synode in Dordt.

Christenen wilden oprecht voor de waarheid van de Bijbel opkomen. Maar - zoals ook in onze tijd gebeurt - de strijdmethodes zijn nu niet bepaald goed te noemen als je die zet in het heilige licht van de Bijbel. Wat mij vooral opviel bij het lezen van de strijd tussen de gereformeerden (contraremonstranten) en de moderneren (remonstranten), is hoe men elkaars standpunt oneerlijk weergeeft. Er is nogal eens zonde tegen het negende gebod in de kerk.

Je kunt bijvoorbeeld lezen hoe op een bepaald moment gesuggereerd wordt, dat de paus contact zou hebben gezocht met de remonstranten, met het aanbod dat ze geld zouden krijgen als ze terugkeerden naar de roomse kerk. De gemene suggestie is dat een groep in de gereformeerde kerk eigenlijk rooms is en in die tijd had dat ook de klank dat ze landverraders waren. De tegenpartij kon er ook wat van. Men vertelde dat volgens de gereformeerde partij sommige mensen niet anders meer kunnen dan zondigen omdat ze toch verworpen zijn. Men strooit indianenverhalen rond om de ander in een kwaad daglicht te zetten.

Hoe meer mensen zich ermee bemoeien, hoe erger het wordt. Wat begon als een discussie op de universiteit tussen professoren, werd een strijd waar de overheid bij betrokken werd. Vervolgens gingen allerlei mensen erover schrijven. Er werd een aantal pamfletten⁴ de Nederlanden ingestuurd, waarin men niet altijd met veel kennis van zaken en zeer ongenueanceerd zich mengde in het gewoel.

Je ziet helaas dat de geschiedenis zich herhaalt. Waar allerlei mensen menen zich in de kerkelijke discussie te moeten mengen met ingezondens of websites, wordt de waarheid nogal eens geweld aangedaan. De les vanuit de geschiedenis is dat je goed moet weten wat je zegt, als je de mening van een ander weergeeft. En als je een ander wilt bestrijden, is het goed je af te vragen of er liefde in je hart is. Als er liefde in je hart is tot Gods Woord, zul je ook fair en liefdevol moeten opkomen voor de waarheid van dat Woord.

Kerk zijn nu: eerlijk omgaan met je papieren

In onze tijd hoor je nogal eens roepen om verandering van de belijdenis. Dat is ook niet nieuw. Dat punt speelde volop in de aanloop richting de synode van Dordrecht.

Mag je de belijdenis veranderen? Natuurlijk. Over dat punt werd wel gediscussieerd, maar beide partijen vonden dat het kon. Een kerk kan haar papieren veranderen. Wat Arminius erover zei, is helemaal zo gek nog niet. Als hij voor de Staten (ja ja, voor de overheid) een verklaring aflegt, gaat hij ook in op de wenselijkheid van de revisie van de belijdenis.

Hij acht het een goede zaak dat deze geschriften aan een onderzoek worden onderworpen. Verschillende redenen somt hij ervoor op. Het zijn menselijke geschriften, die telkens weer aan het Woord van God getoetst moeten worden. Dat zal de waarde van deze geschriften alleen maar doen toenemen. ... Tegenstanders van revisie zullen zeggen dat op deze manier de leer van de kerk in twijfel wordt getrokken. Een leer waarvoor mensen martelaar geworden zijn. Maar zo moet men het niet zien. Belijdenissen blijven menselijke geschriften die verbeterd kunnen worden. Iedere belijdenis bevat hoofd- en bijzaken. Men moet die onderscheiden. Waarom moet er onrust ontstaan als men de leer van de kerk toetst aan het Woord van God? Zelfs al zou er onrust door ontstaan, dan nog is het de opdracht van de kerk de geesten te onderzoeken (p. 86-87).

Kan het? Dat was niet het belangrijkste punt. Moet het? Dat was de vraag. Je merkt dan dat het uiteindelijk gaat om eerlijkheid. Je treft bij de moderneren in die tijd wel mooie woorden aan over het

veranderen van de belijdenis, maar is het allemaal wel eerlijk? Je krijgt toch sterk de indruk dat de verborgen agenda is, dat men veel minder nauw wil binden dan de belijdenis doet.

Oké, maar zeg dat dan eerlijk en ga kerkelijk het debat aan.

Waarom wil je de belijdenis veranderen? Een actuele vraag. Het roept om eerlijkheid tegenover God en elkaar. In onze tijd maakt wantrouwen een actueel gereformeerd belijden onmogelijk, terwijl het een teken van kracht zou zijn als we als gereformeerden de bijbelse waarheden die in de belijdenissen opgetekend staan, zouden actualiseren. Voor mij - ik probeer eerlijk te zijn - moet de inhoud van de belijdenis helemaal niet anders, maar ik zou het graag in een actuelere vorm verwoord zien. Arminius had gelijk dat dat de waarde van de belijdenis alleen maar kan doen toenemen.

Vrijheid van een christenmens??

De schrijver laat merken dat hij het niet eens is met wat er in de Dordtse Leerregels staat over het besluit van de verwerping. Hij zegt dat mensen verworpen worden als ze dat zelf willen: 'Dan moeten ze wel Gods evangelie bewust afwijzen. Dan moeten ze wel in ongelof volharden. Dan gaan ze de grens over, die de bijbel verwerping noemt.'

Dr. Verboom geeft aan dat hij daarin anders spreekt dan de belijdenis doet. En dan - ik wreef mijn ogen uit - komt hij aanzetten met de vrijheid van een christenmens (Maarten Luther) om zo 'in de gemeenschap met de belijdenis van het voorgeslacht te leven'. Ik ben echt verbaasd dat iemand die zo mooi over gereformeerd geloven kan schrijven, dit neerzet.

Het kan en mag natuurlijk in de Protestantse Kerk van Nederland, waar ook een belijdenis is die de leer van de verwerping zelfs met zoveel woorden afwijst. In de zogenaamde Konkordie van Leuenberg staat: 'Het getuigenis der Schrift aangaande Christus maakt het ons onmogelijk een eeuwig raadsbesluit Gods tot uiteindelijke verwerping van bepaalde personen of van een volk te aanvaarden' (p. 11, n. 19).

Hoe zit dat in onze kerken? Hebben wij de vrijheid van een christenmens om het onbekommerd niet eens te zijn met de belijdenis? Het lijkt mij niet dat we dat met elkaar afgesproken hebben. Het is een zaak van eerlijkheid en betrouwbaarheid.

De belijdenis staat niet boven de Bijbel. De belijdenis is niet onfeilbaar. Maar het is wel een afspraak met elkaar. De belijdenis negeren is niet eerlijk. Het zijn onze papieren. En wie die gedachte minder aangenaam vindt, heeft een taak tegenover zijn broeders en zusters - zoals door veel voorgangers is beloofd.

Noten

1. *Verlangen naar heiliging*, Apeldoorn 1996, p. 13.
2. W. Verboom, *De belijdenis van een gebroken kerk. De Dordtse Leerregels - voorgeschiedenis en theologie*, Boekencentrum, Zoetermeer 2005, ISBN 9023910648, 320 pag. Prijs €22,50.
3. Titels: *De theologie van de Heidelbergse Catechismus; Kostbaar belijden* (over de Nederlandse Geloofsbelijdenis).
4. Verboom noemt die pamfletten op p. 109 'Geschriften met een inktvlek'.